

Nr 43

Tisdagen den 16 mars

Kl. 16.00

Förhandlingarna leddes av herr förste vice talmannen.

§ 1 Justerades protokollet för den 5 innevarande månad.

§ 2 Meddelande ang. veckans sammanträden

Herr FÖRSTE VICE TALMANNEN yttrade:

I enlighet med den preliminära planen hålls arbetsplena onsdagen den 17 mars och fredagen den 19 mars, båda dagarna med början kl. 10.00. Onsdagens sammanträde kommer efter sedvanligt middagsuppehåll att fortsättas på kvällen. Fredagens plenum avslutas senast omkring kl. 15.30.

Vid sammanträdet torsdagen den 18 mars kl. 14.00 besvaras enkla frågor och interpellationer. Däremot upptas inte några utskottsbetänkanden till avgörande vid torsdagens sammanträde.

§ 3 Herr förste vice talmannen meddelade, att herr *Lidgard* denna dag åter intagit sin plats i kammaren.

§ 4 Upplästes följande till kammaren inkomna ansökan:

Till riksdagens kammare

Härmed anhålles om ledighet för deltagande i den svenska delegationen vid nedrustningskonferensen i Genève den 14/3–21/3 och 26/3–4/4 samt i Nordiska Rådets ekonomiska utskotts studieresa till EEC i Bryssel den 22/3–25/3 1971.

Stockholm den 14 mars 1971

Yngve Holmberg

Kammaren biföll denna ansökan.

§ 5 Ang. planerad utvidgning av verksamheten inom Norrbottens Järnverk

Herr industriministern WICKMAN erhöll ordet för att besvara herr *Johanssons* i Holmgården (c) i kammarens protokoll för den 5 mars intagna fråga, nr 114, till herr inrikesministern, och anförde:

Herr talman! Herr *Johansson* i Holmgården har frågat mig om medel

Nr 43

Tisdagen den

16 mars 1971

Ang. planerad utvidgning av verksamheten inom Norrbottens Järnverk

Tisdagen den
16 mars 1971

*Ang. planerad ut-
vidgning av verk-
samheten inom
Norrbottnens
Järnverk*

för planerad utvidgning av verksamheten inom Norrbottens Järnverk kommer att ställas till förfogande i så god tid att driftsstörningar och personalinskränkningar undviks.

Svaret är ja. Kungl. Maj:ts beslöt i fredagens konselj att i proposition till riksdagen begöra medel för kreditstöd m. m. till järnverket att utlämnas i överensstämmelse med reglerna för det statliga lokaliseringsstödet.

Herr JOHANSSON i Holmgården (c):

Herr talman! Jag tackar statsrådet Wickman för det svar som jag fått och som var helt positivt. Jag är givetvis glad över detta, och jag hoppas att pengarna skall komma företaget till handa så snabbt att de kan sättas in där behov nu föreligger.

Låt mig till detta också säga att jag hoppas att järnverket med den satsning som man nu gör skall kunna bli det rationella företag som på ett effektivt sätt kan ta upp konkurrensen med företag av motsvarande art. Det är högst beklagligt att ett statligt företag som Norrbottens Järnverk under så lång tid har drivits utan att ha den rationalitetsgrad som ett företag självklart borde ha för att i fråga om konkurrenskraft vara likställt med andra företag av motsvarande art.

När nu den här satsningen görs är det att hoppas att man kan åstadkomma den rationaliteten, speciellt med hänsyn till att Norrbottens Järnverk ur lokaliseringsynpunkt för Norrbottens län betyder så utomordentligt mycket. Verket betyder mycket inte bara därför att det sysselsätter 3 000 à 4 000 man i Luleåregionen. Det betyder mycket också därför att lokaliseringen av annan verksamhet till länet underlättas tack vare järnverkets tillkomst.

Jag är tacksam för svaret och hoppas således att man nu verkligen kan åstadkomma de resultat som vi faktiskt har väntat på rätt länge.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 6 Föredrogs och hänvisades Kungl. Maj:ts propositioner
nr 20 till lagutskottet och
nr 44 till socialutskottet.

§ 7 Föredrogs, men bordlades åter konstitutionsutskottets betänkanden nr 20 – 25, finansutskottets betänkanden nr 3 – 8, skatteutskottets betänkanden nr 8 – 11, lagutskottets betänkanden nr 5 – 8, socialförsäkringsutskottets betänkanden nr 8 – 11, kulturutskottets betänkande nr 2, trafikutskottets betänkande nr 2, jordbruksutskottets betänkanden nr 12 – 16, inrikesutskottets betänkanden nr 2 – 5 samt civilutskottets betänkanden nr 5, 6, 8 och 9.

§ 8 Föredrogs och bifölls interpellationsframställningen nr 75.

Ordet lämnades på begäran till

Herr MOLIN (fp), som yttrade:

Herr talman! År 1969 infördes den nya studieordningen, PUKAS, vid universitetens filosofiska fakulteter. Tre huvudsyften motiverade denna reform.

För det första önskade man öka den s. k. genomströmningshastigheten, dvs. få studenterna att snabbare nå sina studiemål. De alltför vanliga studieförseningarna skulle elimineras och de s. k. normalstudietiderna skulle inte längre bara fungera som administrativa normer utan också bli sannolika uttryck för faktiska studietider. Man tänkte sig att själva organisationen av studierna - ämnesföljden, examenssystemet osv. - skulle göras sådan att studenterna därigenom skulle vägledas till sina studiemål på avsedd studietid.

Den andra målsättningen avsåg att göra studierna mera yrkesinriktade. De filosofiska fakulteterna borde - liksom övriga eftergymnasiala utbildningsenheter - ha till uppgift att förbereda för framtida insatser i yrkeslivet. Därför skulle det tidigare helt fria valet av examensämnen regleras och de studerande skulle bli tvungna att välja mellan vissa s. k. utbildningslinjer, var och en avpassad för ett speciellt utbildnings- och yrkesbehov. För studerande med speciell yrkesinriktning och för studerande som saknade möjlighet att följa den reguljära undervisningen skulle möjlighet finnas att vid sidan om utbildningssystemet välja s. k. särskild utbildningslinje. De särskilda utbildningslinjerna förutsattes vara undantag. Eljest skulle systemet komma att raseras.

Det tredje syftet var att bromsa kostnadsstegringen. Detta skulle delvis bli en automatisk följd av det första syftet, då en ökad genomströmningshastighet och därmed en kortare studietid skulle leda till lägre kostnader per utexaminerad. Det förutsattes således att det nya systemet i vart fall icke skulle leda till en utökning av de ramar för kostnadstilldelningen, som tidigare gällt.

Den föreslagna studieordningen utsattes för en omfattande kritik från olika håll. En del av denna kritik gällde att det föreslagna systemet icke skulle komma att ha de avsedda effekterna. Tiden är nu mogen för en analys av PUKAS-systemets faktiska effekter, en analys som kan visa huruvida den refererade kritiken varit berättigad eller ej.

Av universitetskanslersämbetets redogörelse för erfarenheterna från den nya studieordningen framgår, att mindre än hälften av de höstterminen 1969 nyinskrivna studenterna klarat 40 poäng efter två terminers studier (vid början av höstterminen 1970). 73 procent av studenterna hade nått över tröskelvärde 30 poäng på två terminer. Efter tre terminers studier hade ca 75 procent av studenterna uppnått 40 poäng. Återstående 25 procent av de studerande skulle enligt bestämmelserna om den nya studieordningen avstängas från undervisningen om icke särskilda skäl förelåg. Tillämpningen av regeln om avstängning har emellertid varierat betydligt mellan de olika universitetsorterna. Utbildningsnämndernas varierande tolkning av bestämmelsen om "andra sär-

skilda skäl" och möjligheten att övergå från en utbildningslinje till en annan har bidragit till att utspärningen av studerande fått en mycket mindre omfattning än vad en strikt tillämpning av 31 § i kungörelsen om utbildning vid de filosofiska fakulteterna eljest skulle ha lett till.

De studerandes fördelning på de olika utbildningslinjerna har varit mycket ojämn. Den har varierat från mindre än 100 till betydligt mer än 1 000. I rapporterna från universiteten framhålls, att utbildningslinjerna icke av de studerande har upplevts som utbildningslinjer i egentlig mening ledande fram till avgränsade utbildningsmål. Lärarutbildningslinjerna har dock härvidlag varit ett undantag. Antalet studerande som begärt och erhållit rätt till särskild utbildningslinje utgjorde höstterminen 1969 knappt 15 procent. Tendensen att välja särskild utbildningslinje har emellertid sedan dess ökat högst påtagligt. Av 17 500 nyinskrivna under år 1970 har 6 492 (37 procent) erhållit rätt att studera vid sidan av det reguljära utbildningssystemet i form av särskild utbildningslinje.

Kostnaderna för undervisningen vid de fria fakulteterna har ökat är från år. I statsverkspropositionen föreslås kostnaderna för de humanistiska och samhällsvetenskapliga fakulteterna budgetåret 1971/72 till 179,2 miljoner kronor, medan utgifterna för dessa fakulteter 1969/70 uppgick till 143,7 miljoner kronor, en ökning med 25 procent. Den väsentligt lägre genomströmningshastighet, jämfört med målsättningen 1969, som nyss redovisats, har givetvis automatiskt omöjliggjort en fullständig uppfyllelse av målet om en begränsning av kostnaderna. Detta förhållande kommer ytterligare att förstärkas om bestämmelserna om utspärning sätts ur kraft genom den praxis som nu håller på att utvecklas av de lokala utbildningsnämnderna.

Syftet med utbildningsreformen vid universitetens fria fakulteter har således icke kunnat uppnås. Genomströmningshastigheten har icke på något avgörande sätt förbättrats. De nya utbildningslinjerna har icke förmått studenterna till studier, som av dem själva uppfattats som mera bestämt yrkesinriktade. Andelen studerande, som begärt att få studera enligt särskilda utbildningslinjer, är i snabbt stigande. Kostnadsstegringen har icke kunnat hejdas. Ingenting talar för att dessa förhållanden är tillfälliga initialfenomen. Det är tvärtom redan nu möjligt att konstatera att PUKAS-systemet icke kommer att få de avsedda effekterna. I dessa fundamentala avscenden har kritiken mot det nya systemet visat sig vara berättigad.

Med hänvisning till vad som nu anförts anhåller jag om kammarens tillstånd att till herr statsrådet Moberg få ställa följande frågor:

Vilka faktorer anser statsrådet vara orsaken till att reformen av utbildningen vid universitetens fria fakulteter icke lett till avsett resultat?

Vilka åtgärder planerar regeringen för att åstadkomma en bättre måluppfyllelse på detta område?

Denna anhållan bordlades.

§ 10 Anmäldes och bordlades Kungl. Maj:ts propositioner:

Nr 27 angående stöd till dagspressen

Nr 28 med förslag till förordning om annonsskatt

Nr 31 angående musikutbildning m. m.

Nr 38 om pedagogisk utbildning och forskning m. m.

Nr 48 med förslag till kungörelse om ändring i byggnadsstadgan (1959:612)

Nr 49 angående avtal om verksamheten vid vanförestalterna och Eugeniahemmet m. m.

Nr 110 angående vissa organisations- och anslagsfrågor m. m. rörande försvaret.

§ 11 Anmäldes och bordlades följande motioner:

Nr 1226 av herr *Engström m. fl.*Nr 1227 av herr *Magnusson* i Nennesholm *m. fl.*Nr 1228 av herr *Ringaby m. fl.*

avlämnade i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 22 med förslag till lag om ändring i lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring, m. m.

Nr 1229 av herr *Engström m. fl.*Nr 1230 av herr *Gustavsson* i Alvesta *m. fl.*Nr 1231 av herrar *Nilsson* i Växjö och *Persson* i KarlstadNr 1232 av herr *Norrby* i Åkersberga *m. fl.*Nr 1233 av herr *Ringaby m. fl.*

avlämnade i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 23 angående vissa frågor om företagshälsovård m. m.

Nr 1234 av herr *Hermansson* i Stockholm *m. fl.*

avlämnad i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 26 angående godkännande av den europeiska bosättningskonventionen

§ 12 Utsträckt motionstid

Ordet lämnades på begäran till

Herr ÅKERLIND (m), som yttrade:

Herr talman! Jag tillåter mig hemställa, att kammaren ville besluta, att tiden för avgivande av motioner i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 20 med förslag till lag om exekutiv försäljning av fast egendom, m. m. måtte med hänsyn till ärendets omfattning utsträckas till det sammanträde som infaller näst efter femton dagar från det propositionen kom kammaren till handa, dvs. första plenum efter lördagen den 27 mars.

Denna hemställan bifölles.

§ 13 Meddelande ang. enkla frågor

Meddelades att följande enkla frågor framstälts, nämligen

den 15 mars av

Nr 131 Herr *Möller* i Göteborg (fp) till herr justitieministern om bättre möjligheter för intagna på fängvårdsanstalter att mottaga besök av sina barn:

Vilka åtgärder angående bestämmelser, praxis och tillgången på besöksrum är statsrådet berett att vidtaga för att ge intagna å fängvårdsanstalter bättre möjligheter att träffa sina barn i åldern 2-14 år?

Nr 132 Herr *Wikner* (s) till herr inrikesministern om åtgärder för att sänka bostadskostnaden för egnahem och hyreshus för låginkomsttagare:

Kommer statsrådet att vidtaga några åtgärder för att sänka bostadskostnaden för egnahem och hyreshus för dem som har låga inkomster?

Nr 133 Herr *Stålhammar* (fp) till herr utbildningsministern angående beräkningen av statsbidrag för lön till lärare vid utlandsskola:

Är statsrådet beredd att föreslå sådan ändring av statsbidragskungörelsen för lärartjänster vid utlandsskola att det blir möjligt att erhålla ett statsbidrag baserat på antalet elever i stället för som nu antalet lärartjänster?

Nr 134 Herr *Richardson* (fp) till herr utbildningsministern angående bestridandet av kostnad för undersökning m. m. av fast fornlämning:

Är statsrådet beredd låta staten överta kostnaderna för sådan utgrävning av fast fornlämning som föranleds av "allmänt eller större enskilt arbetsföretag"?

§ 14 Kammaren åtskildes kl. 16.08.

In fidem

SUNF K. JOHANSSON

/Solveig Gemert